

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Hak ve Sorumluluk Konusundaki Sözlü Argümantasyon Durumlarının İncelenmesi *

Fatıma Betül DEMİR¹

Sibel OĞUZ HAÇAT²

Öz

Bu çalışmada sözlü argümantasyon temelli eğitimin uygulandığı Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının argüman seviyelerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Çalışma grubunu 2015-2016 öğretim yılı bahar dönemi Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği 2.sınıfta öğrenim gören 7'si erkek, 5'i kadın toplam 12 öğrencinin gönüllü katılımı oluşturmaktadır. Hak ve sorumluluk konusu hakkında açık ve düşündürücü şekilde yapılandırılan 3 farklı (1'i ön uygulama) senaryolar hazırlanmıştır. Hazırlanan senaryolar, 5 hafta sürecinde uygulanmıştır. Çalışmanın veri kaynaklarını video ve ses kaydı oluşturmaktadır. Yapılan uygulama sonucunda Toulmin Argüman Modelinde yer alan iddia, veri, gerekçe, delil, destekleyici ve çürütücü bileşenlerini oluşturan 209 argüman yer almaktadır. Bu bileşenlerin düzeyini belirlemek için Erduran, Simon ve Osborne' nun "Argümantasyon Seviyeler" modeli kullanılmıştır. Buna göre katılımcıların ilk etkinlikte Seviye 2, ikinci etkinlikte Seviye 1 argümanı ürettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda argüman düzeylerinin haftalık senaryo konularına bağlı olduğu, öğrencilerin iddia oluşturmada başarılı iken başkalarının fikirlerini çürütmede yetersiz olduğu ortaya çıkmıştır. Yüksek seviyede argümanların oluşturulabilmesi için öğretmen yetiştiren kurumlarda argümantasyona dayalı öğrenme ortamları oluşturulabilir.

Anahtar Kelimeler: Sözlü argümantasyon, Hak ve sorumluluk, Sosyal bilgiler öğretmen adayları.

An Exploratorion the Status of Social Studies Teacher Candidates' Oral Argumentation Regarding the Right and Responsibility Issue*

Abstract

In this study, oral argumentation-based instruction, the Social Studies teacher candidates is performed to determine the level of the argument is intended. For this purpose, the case study method of qualitative research methods was used. The working group constitutes the spring semester of the 2015-2016 academic year, Kastamonu University Social Studies Teacher Training 7 male, 5 female students was carried out with the voluntary participation of a total of 12. It is prepared with 3 different (1 pre-application) scenarios structured in a clear and thought-provoking manner about the issue of right and responsibility. The prepared scenarios were applied for 5 weeks. The working data sources are video and audio recordings. As a result of the implementation, there are 209 arguments in the Toulmin Argument Model that constitute the claims, data, justification, evidence, supportive and corruption

* Bu çalışma birinci yazarın yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

¹Sorumlu Yazar: F. Betül Demir, Doktora Öğrencisi, Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Bilgiler Eğitimi: betul_bd@hotmail.com

²Sibel Oğuz Haçat, Yrd. Doç. Dr., Kastamonu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi: soguz@kastamonu.edu.tr

components. To determine the level of these components, Erduran, Simon and Osborne "Argumentation Levels" model is used. Accordingly, participants attained in first activity Level 2 and the second activity Level 1. At the same time it turned out that the level of argument was based on weekly scenario issues, while the students were successful in making the claim, they were not enough to refute the ideas of others. Argumentation-based learning environments can be created in institutions that train teachers so that high-level arguments can be created.

Anahtar Kelimeler: Oral argumentation, Right and responsibility, Social science teacher candidates.

1. GİRİŞ

Öğrenme ortamlarında öğrencilerin araştırma, sorgulama, eleştirel ve yaratıcı düşünme gibi üst düzey becerilerini kullanarak; sosyal ortamlarda bilgiye kendilerinin ulaşması etkili öğrenmenin gerçekleşmesinde önemli bir rol oynamaktadır (Balım, Deniz-Çeliker ve diğerleri, 2012: 69). Bunun sonucunda öğrenciler, öz eleştiri kültürünü bilen ve bilimsel etkinliklerin "aktif" bir bileşeni bireyler haline getirilebilir (Özkara, 2011). Günümüz eğitim anlayışıyla sorgulayan, eleştiren ve bilgiyi kullanabilen bireyler yetiştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu amacı gerçekleştirebilmek için öğrenme-öğretme sürecinde birçok öğrenme yaklaşımı ve farklı yöntemlere başvurulmaktadır. Son yıllarda, yapılan araştırmalar incelendiğinde dünyada ve ülkemizde birçok yeni yaklaşımların kullanıldığı görülmektedir (Kaya ve Kılıç, 2008; Verheij, 2005; Sadler, 2006; 2013; Aydın ve Kaptan, 2014; Anagün ve Atalay, 2016). Bu uygulamalardan biri de argümantasyondur.

Argümantasyon, belirli bir iddianın geçerliliği konusunda insanları ikna etmek üzere veri, gerekçe, destek ve çürütmeleri kullanma sürecidir (Toulmin, 2003). Argümantasyon sürecinin başlaması için öncelikle argümantasyonun temelini oluşturan karşıt etkileşim veya tartışmalı çekişmenin (Sadler, 2006) yani argümanların oluşturulması gerekir. Argüman mutlak doğruyu bulmaktan ziyade, olaylar ve fikirler arasındaki ilişkiyi belirlemek için kullanılır (Öztürk, 2013). Argümantasyon gerçekleşen süreç içerisinde aslında tartışma ya da münazaradan farklı bir kavramı ifade etmektedir ve alan yazında bilimsel tartışma olarak adlandırılmaktadır (Küçük ve Aycan, 2014). Argümantasyonun çıkış noktası, günlük yaşamdaki olayları mantıksal olarak belirleme ihtiyacıdır. Bu ihtiyaç, önermelerden çıkarılan sonuçlardaki argümanların üzerine temellendirilen birçok konu için belirlenmiştir (Tonus, 2012). Argümantasyon yapılırken, ilk önce ortaya belirli bir iddia atılır, bu iddialarla ilgili kanıtlar toplanır, iddialar dayanaklarla sağlamlaştırılıp, oluşan genel kanaat ışığında desteklenir, iddia ile çelişen durumlar elenir ve sonuçta ortaya atılan iddiaya belirli bir biçim verilir (Özdemir, 2015: 144). Sonuç olarak argümantasyon, bireylerin neyi nasıl bildiğini, neden bu yargıya ulaştığını ve bu süreçte başkalarının yaklaşımlarını da değerlendirerek kendi bakış açısını yönlendirmektir. Böylece bireyler kendi düşüncelerini yönetebilmeyi öğrenmektedir. Argümantasyon sayesinde elde edilen bilgileri bireyler arasında nasıl kabul ettireceğimizi veya nasıl kabul edeceğimiz konusunda bizlere yol göstermektedir. Kısacası argümantasyon, bilgiyi öğrenirken sorgulamak, sorgulayarak öğrenmektir.

Öğrencilerin alan bilgisi yönündeki kazanımlarının artmasındaki önemli etmen, öğrenme amaçlı yazma ile birlikte yazılı ve sözlü argüman kurgusu oluşturması olarak düşünülmektedir (Yeşildağ-Hasançebi ve Günel, 2013). Argümantasyon türleri yazılı ve sözlü olarak ikiye ayrılmaktadır. Yazılı argümantasyon, tartışmacının iddiasını kanıtlara dayandırarak açıklaması ve varsa karşıt fikirleri çürüterek fikirlerini yazılı metinle ifade etmesidir (Karışan, 2011: 81). Toulmin modeli birçok araştırmacı tarafından argüman bileşenlerini tanıtmak ve öğrencilerin yazılı ve sözlü ifadelerini analiz etmek için kullanılmıştır (Yıldırım, 2013: 29). Araştırmanın sürecini de kapsayan

sözlü argümantasyon ise; tartışmacıların açkoturum gibi özel düzenlenen bir ortamda veya sınıf ortamı gibi kalabalık ortamda sözel yeteneklerini ön plana çıkararak “iddia” larını savunmalarındır (Karışan, 2011). Öztürk (2013: 13), argümantasyon yaklaşımını, bilim, düşünme ve tartışmayı etkin bir biçimde birleştirmeye en uygun yollardan biri olarak okullarda uygulanabildiğini ifade etmektedir. Okullarda bu yaklaşımın uygulanması ile bilgiyi kullanabilme açısından önemli faydalar sağlayabilmektedir. Temel eğitim kapsamında sosyal bilgiler dersi argümantasyonun kullanılması için uygun olduğu görülmektedir. Çünkü argümantasyon, bireylerin düşüncelerine değer verildiğini hissettiren ve yapılandırmacı öğrenme kuramı, öğrencilere, yaparak yaşayarak öğrenme, problem çözme ve karar verme gibi becerilerin kazandırılması konusunda eğitimcilerin dikkatini çekmektedir (Oğuz ve Demir, 2016b: 1573). Aynı zamanda bireylerin kendi fikirlerini ve başka kişilerin fikirlerini analiz yapmasına imkân sağlamaktadır. Böylece öğrencilerin öğrenme sürecine katılımlarını artırmakta ve bu sebeple daha etkin bir öğrenme ortamı oluşturulabilmektedir. Sosyal bilgiler dersinde sorular, düşünceleri açığa vurma ve açıklığa kavuşturma, iddialar ortaya koyma ve bu iddiaları destekleme süreçlerinin gelişmesinde önemli bir role sahiptir. Oluşan argümantasyon sürecinde öğrenciler yanlış kavramalarının farkına varmakta, farklı düşünceleri ele almakta ve değerlendirmekte sonrasında da yeni bir düşünceyi destekleme ve kabul etme yoluna gitmektedir (Günel, Kınır, Geban, 2012: 319). Bu anlamda Sosyal bilgiler 4.-5. ve 6.-7. sınıf öğretim programlarında yer alan doğrudan verilecek becerilerden birisi kanıt kullanmadır. 2005 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programına göre kanıt kullanma sürecinde; öğrencilerin öğrenme performanslarının klasik ders araç gereçlerinin yanında konu ya da konuları destekleyen, kanıt niteliği taşıyan birinci elden kaynaklar ve ikinci elden kaynaklarla karşılaştırılması gereklidir. Sosyal bilgiler, örnek olay yöntemi, mekânsal dinamikleri, sanal müze gibi sorgulama tekniklerinin nasıl kullanılacağını açıklamaktadır (Gooding ve Metz, 2003: 65). Bu bağlamda Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının sözlü argümantasyon durumlarının incelenmesi önem taşımaktadır.

Sosyal Bilgilerde ele alınan çalışmalar yetersiz olduğu görülmektedir. Bu çalışmada araştırmanın amacı, hak ve sorumluluk konusu kapsamında sözlü argümantasyon temelli eğitimin yapıldığı Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının argüman seviyelerini tespit etmektir. Bu kapsamda araştırmanın alt problemlerini şunlar oluşturmaktadır:

1. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının hak ve sorumluluk konusu hakkındaki sözlü argümantasyona dayalı oluşturdukları argümanların Toulmin Argüman Modeli öğelerine göre sınıflandırılmasında nasıl dağılım göstermektedir?
2. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının hak ve sorumluluk konusu hakkındaki sözlü argümantasyona dayalı oluşturdukları argümanlar hangi seviyededir?
3. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının hak ve sorumluluk konusu hakkındaki sözlü argümantasyona dayalı oluşturdukları argüman seviyeleri senaryo konuları açısından nasıl bir değişim göstermektedir?

2.YÖNTEM

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum (vaka) çalışması yöntemi kullanılmıştır. Durum çalışması, bir duruma ilişkin etkenlerin bütüncül bir yaklaşımla araştırılıp, o durumu nasıl etkiledikleri ve o durumdan nasıl etkilendikleri üzerine odaklanmadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

2.1.Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2015-2016 öğretim yılı Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği 2. sınıfta öğrenim gören 5’i kadın 7’si erkek olmak üzere toplam 12 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Çalışma grubu oluşturulurken öğretmen adaylarında, daha önce

sözlü argümantasyona benzer bir uygulamaya dâhil olmamaları, öğretim yöntem ve teknikleri dersini almış olmaları, vatandaşlık bilgisi dersini alıyor olmaları şeklinde üç ölçüt belirlenmiştir. Bu nedenle amaçlı örnekleme ve kolay ulaşılabilirlik durum örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Ayrıca 4'er kişilik küçük tartışma grupları oluşturulmuştur.

2.2. Veri Toplama Aracı

Öğretmen adaylarının haklarını ve sorumluluklarını konusu hakkında sözlü argüman üretmeleri için biri ön uygulama diğer ikisi asıl uygulama olarak toplam üç adet senaryo oluşturulmuştur. Bu senaryoların oluşturulmasındaki amaç küçük grup tartışmasını oluşturan kişilerle argümanların seviyesinin belirlenmesini ve oluşturulan verilerin sesli olarak kaydedilmesini sağlamak için hazırlanmıştır. Senaryolar Toulmin Argüman Modeline uygun olarak, güncel hayata dönük olarak ve bireyin konuyu daha net bir şekilde anlamlandırmaları için gerçek olan olaydan ve hikâyeden alınıp benimsenmesi amaçlanarak hazırlanmıştır. Çalışmada kullanılan veri toplama aracı olarak hazırlanan senaryo kitapçığı aşağıda açıklanmaktadır.

2.2.1. Ön Uygulama: Bence çocuk hakları: Bu senaryoda hazırlanmış olan konu bir gazete haberinin çocuk hapisaneleri hakkında derneklerin çağrısı ve hapisanelerde yaşanan durumları anlatılmaktadır. Haberin altında tartışmayı yönlendirecek şekilde ifadeler yer verilerek yer alan boşlukları sözlü şekilde doldurmaları esas alınmaktadır. Bu senaryo öğretmen adaylarının sürece uyum sağlaması için ön uygulama şeklinde uygulanmıştır.

2.2.2. I. Senaryo: Paran kadar harca kartın esiri olma: Bu senaryoda hazırlanmış olan konu tüketici merkezinin basın açıklamaları bölümünden alınan bir internet bilgisinin kredi kartlarını kullanımının doğurduğu olumsuz sonuçlardan bahsetmektedir. Kredi kartı kullananların mağduriyetleri ve kart kullanımına son vermek için oluşturulan kampanya anlatılmıştır. Bu kampanyaya karşı karar durumu sözlü olarak tartışılması istenmiştir.

2.2.3. II. Senaryo: Özgürlük ve sorumluluk: Sen olsan ne yapardın?: Bu senaryoda bir hikâyeye yer verilerek olumsuz sonuçlarla karşı karşıya kalındığında kendimizi yerine koyarak nasıl karar aldığımızı düşünmemiz istenmiştir. Bunu sağlayan sorularla tartışmayı yönlendiren sorulara yer verilmiştir.

2.3. Uygulama Süreci

Bu çalışma, 2015-2016 öğretim yılının bahar döneminde 2. sınıf Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarından toplam 12 kişinin gönüllü katılımıyla yapılmıştır. Uygulamanın problemsiz şekilde yürütülebilmesi için sürecin tanıtımı, bireylerin hedeften haber edilmesi, uygulama süreci boyunca kamera ve ses kaydı için rıza istenmiştir.

2.3.1 Uygulama sürecinin tanıtılması ve ön uygulama: 1. Araştırmada öncelikle uygulamanın yapılacağı çalışma grubuyla tanışılarak uygulama süreci ile ilgili bilgiler sunmuştur.

2. Çalışma grubuna argümantasyon ve Toulmin Argüman Modeli ve öğeleri hakkında (iddia, veri, gerekçe, destekleyici, sınırlayıcı, çürütücü) sunum yapılmıştır. Araştırmacı tarafından Toulmin Modeli' ne örnek bir çalışma ve tartışma gösterilmiştir. Süreç başlamadan verilen bu sunum bir hafta (2 saat) sürmüştür.

3. Argümantasyon tanıtıldıktan sonraki hafta asıl uygulamalara başlamadan önce, bir senaryo çalışması (Bence Çocuk Hakları) bir haftalık (2 saat) ön uygulama ile yapılmıştır. Buradaki amaç, ön uygulamanın sonuçları göz önüne alınarak asıl uygulamaya yön vermek, katılımcıların sözlü argümantasyon sürecinin öğrenme ortamına aktarılması hakkında ilk izlenimlerini almak,

anlaşılmayan bölümleri açığa çıkarmak ve süreçte yer alan kamera ve ses kaydına alıştırılmasını sağlamaktır.

2.3.2.Uygulanmanın Yürütülmesi ve Asıl Uygulama: 1. Asıl uygulamanın birinci haftasında (2 saat) araştırmacı tarafından hazırlanan senaryo kapsamında tartışma başlamadan önce uygulama konusu ve sürecin bilgilendirmesi yapılmıştır. Paran “Kadar Harca Kartın Esiri Olma” senaryo konusu kredi kartlarını kullanımının neden olduğu olumsuz sonuçları içermektedir. Araştırmacı ise süreç içerisinde tartışmayı verilen sürelerle sınırlamış, öğretmen adaylarının fikirlerine müdahalede bulunmayarak sınıf tartışması içerisinde yer almıştır. Küçük grup tartışmaları, ortalama 10-15 dakika sürmüştür. Süreç başladığında öncelikle bütün gruplar senaryoyu okumuş ve anlamaya çalışmışlardır. Tüm senaryoların altında oluşturulan sorulara ve ifadelere bireylerin Toulmin Argüman Modelinde yer alan temel bileşenleri oluşturması için sırasıyla yer verilmiştir. Tartışmasını bitiren grup, tartışmasını tamamlamayan diğer gruplara müdahale etmeyecek şekilde dinlemiştir. Tüm gruplar tartıştıktan sonra genel bir sınıf tartışması yapılmıştır.

2. Asıl uygulamanın ikinci haftasında (2 saat) araştırmacı tarafından hazırlanan “Özgürlük Ve Sorumluluk: Sen Olsan Ne Yapardın?” adlı senaryonda özgürlüklerimiz ve sorumluluklarımız konusu yer almaktadır. Burada gruplar empati kurarak süreci kendi aralarında tartışmışlardır. Bu uygulama da birinci senaryoda olduğu gibi uygulanmıştır. Her grupta 10-15 dakika tartışma süreci yaşanmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmada verilerinin analizi için betimsel analiz kullanılmıştır. Çalışma grubundan alınan doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Elde edilen veriler betimlenip yorumlanarak okuyucu ile paylaşılmıştır. Veri analizinin ilk aşamasında bu kayıtlar ve toplanan dokümanlar birçok kez dinlenmiş ve yazılı ortama geçirilmiştir. Yer alan ifadelerin Toulmin Argüman Modeline göre, iddia mı, veri mi, gerekçe mi, destekleyici mi, çürütme mi olduğuna karar verilmiştir. Araştırmanın güvenilirliği için araştırmacı üçgenlemesi yapılmıştır. Araştırmacı üçgenlemesi verilerin en az iki araştırmacı tarafından incelenip değerlendirilmesidir (Başkale, 2016; Patton, 2014). Bu araştırma da iki araştırmacı tarafından değerlendirip araştırmanın güvenilirliği güçlü kılınmaya çalışılmıştır.

Toplam veri seti 209 adet olarak belirlenmiştir. Son olarak sözlü argümantasyon bölümlerinin seviyeleri belirlenmiştir. Seviye belirlemeye yönelik olarak Erduran, Simon ve Osborne (2004)'nin “Argümantasyon Seviyeleri Modeli” kullanılmıştır. Bu model Tablo 1’de belirtilmektedir.

Tablo 1. Argüman seviyelerini değerlendirmek için kullanılan analitik çerçeve

Seviye 1:	Basit bir iddiaya karşı karşıt bir iddia veya bir iddiaya karşı bir iddiadan oluşan argümanları içermektedir.
Seviye 2:	Veri, gerekçe ya da destekli iddialardan oluşan argümanları içerir, ama argümanlar çürütme içermemektedir.
Seviye 3:	Veri, gerekçe veya desteklerle ve bazen kullanılan zayıf çürütmelerle meydana getirilen bir dizi iddia veya karşıt iddiadan oluşan argümanları içermektedir.
Seviye 4:	Açıkça tanımlanan bir çürütmeden meydana getirilen bir iddiadan oluşan argümanları içermektedir. Argümanlar birkaç iddia ve karşıt iddia içerebilir, fakat zorunlu değildir.
Seviye 5:	Birden çok çürütmeden oluşan argümanları içermektedir.

Oluşturulan her grup belirtilen senaryolarla yapılan tartışmalardan oluşturulan veriler Toulmin Argüman Modeline göre değerlendirildikten sonra Erduren, Simon ve Osborne'nun "Argümantasyon Seviyeleri Modeli"ne göre seviyeleri belirlenmiştir. Oluşturulan her grup belirtilen senaryolarla yapılan tartışmalardan oluşturulan veriler Toulmin Argüman Modeline göre değerlendirildikten sonra Erduren, Simon ve Osborne'nun "Argümantasyon Seviyeleri Modeli"ne göre seviyeleri belirlenmiştir.

3.BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen bulgular, sözlü argümantasyon yeteneklerinin verilen görüşler çerçevesinde çalışma grubunun görüşlerine yer verilmekte ve yorumlanmaktadır.

Araştırmanın birinci alt problemi "Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının hak ve sorumluluk konusu hakkındaki sözlü argümantasyona dayalı oluşturdukları ifadelerin Toulmin Argüman Modeli öğelerine göre sınıflandırılmasında nasıl dağılım göstermektedir?" sorusu ile öğretmen adaylarının süreçte uygulanan senaryolar sonucu elde edilen 209 veri setinin Toulmin Argüman Modeli öğelerine göre sınıflandırılması Tablo 2' de gösterilmektedir.

Tablo 2. Öğretmen adaylarının sözlü argümantasyona dayalı oluşturdukları ifadelerin Toulmin Argüman Modeli öğelerine göre dağılımı

	Veri	İddia	Gerekçe	Destekleyici	Sınırlayıcı	Reddedici	Toplam
1.Senaryo	12	50	18	32	5	20	137
2.Senaryo	5	40	11	5	5	6	72
TOPLAM	17	90	29	37	10	26	209

Tablo 2 incelendiğinde öğretmen adaylarının oluşturdukları argümanların Toulmin Argüman Modeli öğelerini içeren veriler 1.Senaryoda 137; 2.Senaryoda 72 olduğu görülmektedir. 1.Senaryoda "veri" 12, "iddia" 50, "gerekçe" 18, "destekleyici" 32, "sınırlayıcı" 5, "reddedici" 20; 2.Senaryoda "veri" 5, "iddia" 40, "gerekçe" 11, "destekleyici" 5, "sınırlayıcı" 5, "reddedici" 6 ögesi yer almaktadır. En çok yer alan "iddia" ögesi iken en az yer alan "sınırlayıcı" ögesidir.

Öğretmen adayları, buldukları konum itibariyle belli bir bilişsel seviyeye ulaşmış olduğu görüldüğünden ortaya koydukları iddialara yönelik veriler sunmuşlardır. Senaryo konularının içeriği kişilerin bilgileri doğrultusunda yaptıkları sözlü argümantasyon ile farklı öge dağılımını etkilemiş olabilir.

Araştırmanın ikinci alt problemi "Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının hak ve sorumluluk konusu hakkındaki sözlü argümantasyona dayalı oluşturdukları argümanlar hangi seviyededir?" şeklindedir. Oluşturulan senaryo etkinlikleri ile öğretmen adaylarına dağıtılarak sözlü argümantasyon süreci doğrultusunda tartışmalar yapılmış ve bu doğrultuda argümanlar üretmişlerdir. Gruplardan seçilen örnek argüman seviye analizleri verilmiştir. Her seviyeye yönelik çürütmelerin yer almadığı ve aldığı şekilde bir argüman örneği analizi gösterilmiştir.

3.1.Çürütmelerin Yer Almadığı Argüman Bölümlerinin Analizinden Elde Edilen Bulgular

3.1.1. Seviye 1 Argüman bölümü: Öğretmen adayları en az Seviye 1 düzeyinde argüman üretmişlerdir. Seviye 1 düzeyinin özelliği; basit bir iddiaya karşı karşıt bir iddia veya bir iddiaya karşı bir iddiadan oluşan argümanları içermektedir.

Örnek-1: Bu örnekte “Özgürlük ve Sorumluluk: Sen Olsaydın Ne Yapardın?” adlı senaryo tartışmasından elde edilen argüman bölümünden bir kesit sunulmaktadır.

E9: “*Bu metinde ana karakterimiz Oğuzhan Bey kime karşı sorumludur?*”

E10: “*Oğuzhan Bey çelişki içinde kalmış. Ya 2000 kişiye ya da halka karşı sorumlu olduğu görülüyor. Ama savaşlarda 1000 kişinin ölmesi mi 1 milyon kişinin ölmesi mi daha makbuldür? O şekilde düşünmek gerekir. Burada ise halka karşı sorumludur.*”

K13: “*Bence kendine karşı da sorumludur. İşçilere ve topluma karşı da sorumludur.*”

E9: “*Bence şehirde yaşayan insanlara karşı sorumludur.*”

K14: “*Bence işçilere karşı sorumludur. 2000 kadar işçi var ve onların ailesi de var.*”

Bu argümantasyon sürecinde ana karakterin kime karşı sorumlu olduğu yönünde bir karar almaya çalışılmaktadır. E10 kişisi senaryoda verilen Oğuzhan Bey’ in kime karşı sorumlu olduğu iddiasını oraya koymaktadır. K13, E9, E9 kişileri de kendi iddialarını “bence” ifadesiyle düşüncelerine yer vermektedir. Böylece yukarıda sunulmuş olan argümantasyon parçası aşağıda şu şekilde analizi verilmektedir:

E10: iddia+gerekçe

K13: iddia(başka)

E9: iddia(başka)

K14: iddia(başka)+ gerekçe

3.1.2. Seviye 2 Argüman bölümü: Öğretmen adayları en fazla Seviye 2 düzeyinde argüman üretmişlerdir. Seviye 2 düzeyinin özelliği; veri, gerekçe veya destekli iddialardan oluşan argümanları içerir. Fakat argümanlar çürütme içermemektedir.

Örnek-2: Bu örnekte “Özgürlük ve Sorumluluk: Sen Olsaydın Ne Yapardın?” adlı senaryodan elde edilen argüman bölümlerinden bir kesit sunulmaktadır.

E10: “*Ben olsaydım fabrikayı küçültme kararı alırdım. 2000 kişiden 1000 kişiyi çıkarırdım. Diğer türlü hepsi işten çıkacak. Fabrikanın bir kısmı zaten eskimiş şehir dışına taşırdım ve diğer insanlara zararı olmazdı.*”

K13: “*Ben de arkadaşşıma katılıyorum. Yarısını yer değiştirerek çalıştırırdım. Bir süre belli kişiyi bir süre belli kişiyi.*”

E10: “*Şaban’ın böyle bir filmi vardı. Fabrikanın suları insanları hasta ediyordu. Orada da bir süre sonra kapatılmaya kadar gidiyordu.*”

E9: “*Ben olsam fabrikayı kapatırdım. Asker ölür ama ülkedeki sivil insana zarar gelmesin diye. Bunda diğer insanlar zarar görüyor. Memleketimden örnek verecek olursam bizim orda çimento fabrikası vardı. Devletleyen filtresi yoktu. Tehlikeli maddeler havaya karışıyordu. Ağaç, ev ...vs. her şeyin üzerine konuyordu. O yıl tarımda düşme meydana geldi. Hayvanlara otlayacak yer kalmadı. Yani tek sorunu halk yaşamıyor. Böyle olunca fabrika çalışsa ne olur.*”

Bu argümantasyonda bireyler olayın içine girip empati kurarak bir yaklaşımda bulunmaktadır. E10 kişisi kendi fikrini sunmakta K13 kişisi tarafından da görüşü desteklenmiştir. E10 kişisi bir Türk filmi örneğiyle görüşünü desteklemekte ve E9 kişisi ise yakın çevresinden bir örnek vererek görüşlerine gerekçelendirmiştir. Böylece yukarıda sunulmuş olan argümantasyon parçası aşağıda şu şekilde analizi verilmektedir:

E10: iddia+gerekçe	}	Seviye 2
K13: iddia(başka) + destekleyici		
E10: iddia(başka)+ destekleyici		
E9: iddia(başka) + destekleyici + gerekçe		

3.2.Çürütmelerin Yer Aldığı Argüman Bölümlerinin Analizinden Elde Edilen Bulgular

3.2.1.Seviye 3 Argüman bölümü: Seviye 3 düzeyinin özelliği ise; veri, gerekçe veya desteklerle ve ara sıra kullanılan zayıf çürütmelerle meydana getirilen bir dizi iddia veya karşıt iddiadan oluşan argümanları içermektedir.

Örnek-3: Bu örnekte “Paran Kadar Harca Kartın Esiri Olma” adlı senaryodan elde edilen argüman bölümlerinden bir kesit sunulmaktadır.

E9: ‘Başkasının kararını ne koşulda kabul edersin?’

K13: ‘Mesela bir işe girdik. Banka direkt kredi kartı veriyor. Kullanmak istemiyoruz zorla kredi kartı vermeye çalışıyor.’

E10: ‘Son sene mezuniyet balon var. Ailenden para isteyecek durumda değilsin. Çünkü onların da parası yok.’

E9: ‘Tamam ben ikna oldum.’

K14: ‘Sonra nasıl ödeyecek peki?’

E10: ‘İşe girecek.’

K13: ‘Hemen işe mi girecek? Garantisi var mı?’

E10: ‘Taksitle öder. Çok fazla bir şey değişmiyor.’

K13: ‘Zaten geliri olsa alırdı.’

E10: ‘Ben ufak çaptaki harcamalardan bahsediyorum.’

K13: ‘Bunlarda haklısın. Ama büyük şeylerde olmaz.’

E10: ‘Yani illaki senin böbreğini gelir alırlar. Saçma olan şey varsa her önüne gelene kart vermeleri. Ben öğrenciyim gelirim yok bana kredi kartı çıktı. Ödemeyince ailelerine gidiyorlar. Ailelere de gerekli eğitim verilmeli.’

E9: ‘Sen bu konuda başkalarının kararlarını nasıl kabul edersin peki?’

K13: ‘Ben sadece küçük şeylerin harcanmasında kabul ediyorum. Ev alma gibi düşünceleri kabul edemem.’

Bu argümantasyonda E9 kişisi başkalarının kararlarını ne durumda kabul edebileceğini sormakta ve K14 kişisi de kararın ne yönde verileceği ile ilgili örnek bir olay vererek E9 kişisini ikna etmiş ve E9'un düşüncelerini çürütürken kendi iddiasını empoze etmiştir. Ardından hangi tür harcamalarda kredi kartının kullanılabileceğini savunmaktadırlar. K13 kişisi küçük çapta olan harcamaların olması şartıyla kabul edebileceğini bunun haricinde kararının değişmeyeceğini söylemektedir. Yukarıda sunulmuş olan argümantasyon parçasının aşağıda şu şekilde analizi verilmektedir:

K13: iddia + destekleyici	}	Seviye 3
E10: destekleyici+ çürütme + gerekçe		
K13: iddia		
K14: çürütme(zayıf)		
E10: veri		
K13: çürütme(zayıf)		
E10: iddia		
K13: çürütme(zayıf)		
E10: iddia+ sınırlayıcı		
K13: iddia+sınırlayıcı		
E10: iddia+ gerekçe		
K13: sınırlayıcı + çürütme(zayıf)		

3.2.2.Seviye 4 Argüman bölümü: Seviye 4 düzeyinin özelliği ise; açıkça tanımlanan bir çürütmeden meydana getirilen bir iddiadan oluşan argümanları içermektedir. Argümanlar birkaç iddia ve karşıt iddia içerebilir, fakat zorunlu değildir. Bu yolla oluşturulan bir çürütmeye yer verilen ancak sayısının sınırlı olduğu (1 tane) argüman bölümleri Seviye 4 olarak değerlendirilmiştir.

Örnek-4: Bu örnekte “Paran Kadar Harca Kartın Esiri Olma” adlı senaryodan elde edilen argüman bölümlerin bir kesit sunulmaktadır.

K14: ‘Bence günümüzde paranın önemi insanlar için göz ardı edilemez bir etken. Çünkü insanoğlu doyumsuzdur. Bankamatik kartlarının, kredi kartlarının reklamlarını televizyon, gazete ve radyoda görüyoruz. Reklamla bu işi yaparak daha da etkinleştiriyorlar. Kredi kartı kullanmıyorum, hiç kullanmadım ve kullanmayı da düşünmüyorum. Ailemde babamın bir sürü kredi kartı var ama hiç kullanmaz. Bizim de kullanmamızı istemez. Ama ailelerin bir çöküş sebebi olduğunu düşünüyorum. Faiz biniyor, icra oluyor.’

K13: ‘Benim çoğu arkadaşım da kredi kartı olmadan yaşayamıyor. Bursu var ama tamamen karta gitmiş durumda. Hatta ekşiye iniyor. Bizim ailemizde açılmış bir kredi kartı yok.’

E10: ‘Ama şöyle söyleyeyim kredi kartı doğru harcandığında düzgün on numara beş yıldız bir ihtiyaç.’

K13: ‘Ama kullanmasını bilene’

E10: 'İşin esas noktası zaten orada. Mesela benim 1 500 TL'ye yakın limitli bir kredi kartım var. Bunun hepsini harcasam zaten ödeyemeyeceğim. Ama bir şey alacağım mesela onu nakit alsam ay sonuna kadar sıkışık durumda olurum. Onu taksitle böldürüp öderken daha rahat ödüyorum. Böyle hayat sürdürüyorum. Bence bir ihtiyaç.'

Bu argümantasyonda K14 kişisi kendi iddiasını ortaya koyarken K13 kişisi de çevresinden örnekler vererek olaya bakış açısını desteklemektedir. E10 kişinin de söylemekte olduğu karşıt iddia ile ortaya konulan düşünce çürütülmektedir. Yukarıda sunulmuş olan argümantasyon parçası aşağıda şu şekilde analizi verilmektedir.

K14: iddia+ gerekçe+ çürütme(net)	}	Seviye 4
K13: iddia+destekleyici		
E10: iddia(karşıt)+çürütme(zayıf)		
K13: iddia(karşıt)		
E10: iddia(karşıt)+destekleyici		

3.2.3.Seviye 5 Argüman bölümü: Argüman bölümlerinin sonuncusu ve en üst seviyesi Seviye 5 argümanıdır. Seviye 5 düzeyinin özelliği ise; birden fazla çürütmeden oluşan argümanları içermektedir. Çürütmelerin net ve sayısının birden fazladır.

Örnek-5: Bu örnekte "Özgürlük ve Sorumluluk: Sen Olsaydın Ne Yapardın?" adlı senaryodan elde edilen argüman bölümlerinden bir kesit sunulmaktadır.

E5: 'Öncelikle düşünülmesi gereken şey yanlış yönetim kararları diyor. Yönetim kararları verilirken bu adam neredeydi? Asıl soru bu.'

E4: 'Bu durumdan kurtulması, durumu atlatması lazım. Dumandan zehirlenen insanlar var. 2000 kişi çalışıyor. Fabrikayı kapattığımızda işsiz kalacak ve parasını ödenmeyebilir. Daha mağdur olurlar. Çıktığında başka yerde iş bulabilir.'

E6: 'İşçi sayısı azaltabilir. Azaltmaya gidilebilir.'

E4: 'Gelir zayıf.'

K3: 'Yönetim kararları değiştirilmeliydi.'

E5: 'Bankaya ipotek gösterip kredi alabilir.'

K3: 'Kredi alamıyor.'

E4: 'Üretimi arttırmalı ya da iflas edecek.'

K3: 'Bence işçiyi de mağdur etmesin.'

Bu argümantasyonda içinde bulunulan bu kötü durumdan nasıl kurtulması gerektiği ile ilgili iddialar öne sürülmüştür. E6 ve E5 kişileri farklı bakışları sunmakta fakat E4 ve K3 kişileri tarafından ele alınan senaryo dikkate alınıp verilere dayalı olarak net bir şekilde çürütülmüştür. Yukarıda sunulmuş olan argümantasyon parçası aşağıda analizi verilmektedir.

E5: iddia+ sınırlayıcı	}
E4: iddia +gerekçe	

E6:iddia(başka)

E4: çürütme(net)

K3: iddia(başka) Seviye 5

E5: iddia(başka)

K3: çürütme(net)

E4: iddia(başka)

K3: iddia(başka)

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının sözlü argümantasyon yeteneklerinin incelenmesinde argüman düzeyleri senaryo konuları açısından nasıl bir değişim göstermiştir?” şeklindedir. Yapılan çalışmada öğretmen adaylarının, sosyal bir konu olan hak ve sorumluluk konusunda ortaya koydukları argüman seviyeleri değerlendirilmiştir. Bu aşamada haftalık belirlenen etkinliklerin içeriğinin farklı olması, elde edilen sonucun da farklı çıkmasına neden olabilir. Özellikle öğretmen adaylarının argüman düzeyleri, güncel bir olay olan gazete haberi somut ve yaşanmış olduğu için kurgulamış hikâyeye göre seviyesi daha yüksek çıkmıştır.

4.TARTIŞMA VE SONUÇ

Argümantasyon bir çeşit yapılandırılmış tartışma tekniği olan ve bunun dünyada ve Türkiye’ de birçok eğitim alanında kullanıldığı ortaya çıkmaktadır. Sonuç olarak alan çalışmaları incelendiğinde başta Fen Bilgisi dersi olmak üzere sayısal derslerde çalışmalara yer verilirken (Kaya ve Kılıç, 2008; Verheij, 2005; Sadler, 2006; Günel, Kınır, Geban, 2012; Yeşildağ-Hasançebi ve Günel, 2013; Aydın ve Kaptan, 2014) Sosyal Bilgiler dersi kapsamında daha önce derinlemesine yapılan çalışmaların sınırlı şekilde yer aldığı görülmektedir (Oğuz ve Demir, 2016a; Oğuz ve Demir, 2016b; Torun, 2016; Torun ve Şahin, 2016).

Son yıllarda eğitim alanında kullanımı artan argümantasyon yöntemi doğasında tartışma, eleştirel düşünme ve bilimsel düşünme gibi üst düzey düşünme becerilerini barındırmaktadır (Torun, 2016: 27). Yeşildağ-Hasançebi ve Günel (2013) tarafından yapılan çalışmada argümantasyonun Türkiye’de uygulanmaya başlandığı ortaya koymakta ama sınırlı sayıda çalışmanın olduğu ifade etmektedir. Kuhn (2010) Argüman olarak bilim kavramı ve bilimsel çalışmalara katılan görüş fen eğitiminde önemli bir rol oynadığı yaygın bir şekilde onaylanmaktadır. Zohar ve Nemet (2002) çalışmasında argümantasyon sürecine uygun konular kullanarak öğrencilerin argümantasyon becerilerini geliştirmeyi amaçlayarak çalışma sonucunda daha kaliteli argüman ürettikleri sonucuna varılmıştır. Karışan (2011) katılımcıların argümantasyon deneyimleri arttıkça, argümantasyon niteliklerinde ve niceliklerinde anlamlı bir ilerleme tespit edilmektedir. Argümantasyon temelli öğrenme yaklaşımının yapılan çalışmalarda öğrenme-öğretme sürecinde olumlu sonuçlar gösterdiği görülmektedir.

Yapılan bu araştırma sonucunda öğretmen adaylarının ortaya koyduğu argüman bölümlerinde en düşük Seviye 1 iken, en yüksek ise Seviye 2 düzeyinde olduğunu ortaya koymaktadır. Torun ve Şahin (2016) çalışmasında argümantasyon temelli öğretimin yapıldığı yedinci sınıf sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin ilk etkinlikte en fazla Düzey 2 seviyesinde, ikinci etkinlikte Düzey 3 seviyesinde, üçüncü etkinlikte Düzey 5 seviyesinde, dördüncü ve beşinci etkinliklerde ise Düzey 4 seviyesinde argüman ürettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Erduran, Simon ve Osborne (2004)

çalışmasında bilimsel içeriklerle argümantasyon sürecinin öğretmenler tarafından kullanımını artırmak ve öğrencilerin argümantasyon becerilerini geliştirmek amacı ile iki yıl süreyle uygulamıştır. Sonuç olarak, argümantasyon ile yürütülen derslerde öğrencilerin oluşturdukları argüman kalitesinde artış olduğu ortaya çıkmıştır. Zohar ve Nemet (2002) çalışmasında argümantasyon sürecine uygun konular kullanarak öğrencilerin argümantasyon becerilerini geliştirmeyi amaçlamışlardır. Deney ve kontrol grubu ile yürütülen çalışmasında deney grubu öğrencilerinin daha kaliteli argüman ürettikleri sonucuna varılmıştır.

Araştırmada öğretmen adaylarının iddia oluşturmada başarılı iken başkalarının fikirlerini çürütmede yetersiz oldukları, daha çok kendilerini bilgi sahibi hissettikleri konularda çürütme oluşturdukları görülmektedir. Torun (2016) öğrencilerin meslek seçimi konusu yer alan etkinliklerde daha fazla çürütücü kullandıkları, öğrencilerin argümanlarında güncel konulara yer verdikleri de ortaya çıkmıştır.

Senaryoların içeriğinin farklı olması, elde edilen sonucun da farklı çıkmasına neden olabilir. Özellikle öğretmen adaylarının güncel olaylara kendilerini daha yakın hissettikleri ve bu etkinliklerde kişisel deneyimlerine, yaratıcı düşüncelere daha çok yer verdikleri görülmektedir. Kutluca (2012) öğretmen adaylarının, hem bilimsel hem de sosyobilimsel yönü olan klonlama konusu; Tümay ve Köseoğlu (2010), bilimin doğası; Anagün ve Atalay (2016) deneysel öykülerin anlatımı; Torun ve Şahin (2016) ekonomik ve sosyal hayat konuları belirlenmiştir.

5.ÖNERİLER

Araştırma sonuçlarından elde edilen veriler doğrultusunda aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur.

1. Hak ve sorumluluk konusunun işleniş şeklinde benimsenen düşüncelerden faydalanılarak Sosyal Bilgiler dersinin farklı konularının öğretilmesinde sözlü/ yazılı argümantasyonun etkililiği incelenebilir.
2. Öğretmen adaylarının sözlü argümantasyon durumlarının incelenmesi sonucu oluşturdukları argüman seviyesini etkileyen nedenleri inceleme amaçlı çalışmaların yapılması da katkı sağlayabilir.
3. Öğretmen adaylarının bir konuda sahip olduğu düşünceleri çekinmeden söyleyebileceği, düşüncelerini savunabileceği, empati kurabileceği ve başkalarının fikirlerine de saygı gösterebileceği sınıf etkinlikleri düzenlenebilir.

Kaynakça:

- Anagün, Ş. S. & Atalay, N. (2016). Laboratuvarında deneylerle ilişkilendirilmiş öykülerin kullanımının sınıf öğretmeni adaylarının argümantasyon becerilerine etkisi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5, 158-168.
- Aydın, Ö. & Kaptan, F. (2014). Fen-Teknoloji öğretmen adaylarının eğitiminde argümantasyonun biliş üstü ve mantıksal düşünme becerilerine etkisi ve argümantasyona ilişkin görüşler. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 2(4), 164-188.
- Balım, A.G. Deniz-Çeliker, H. Kaçar, S. Evrekli, E. Türkoğuz, S. İnel, D.Özcan, E. Ormancı, Ü. (2012). Fen ve teknoloji öğretimde probleme dayalı öğrenme yöntemi içerisinde kavram karikatürleri: Bir etkinlik örneği "Isınan taneciklerin dansı". *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi (BAED)*, Türkiye ISSN, 1308 - 8971.
- Başkale, H. (2016). Nitel araştırmalarda geçerlik, güvenilirlik ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi. *DEUHFED*, 9(1), 23-28.
- Demir, F. B. (2017). *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Argümantasyona Dayalı Eğitim Sürecine Göre Argüman Düzeylerinin Belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.
- Erduran, S., Simon, S., & Osborne, J. (2004). Tapping into argumentation: Developments in the application of Toulmin' s argument pattern for studying science discourse. *Science Education*, 88 (6), 915-33.
- Gooding, J. & Metz, B. (2013). National standards connect disciplines through the process skills of inquiry. *Journal of Virginia Science Education*, 4(2), 52-80.
- Günel, M., Kınır, S., Geban, Ö. (2012). Argümantasyon tabanlı bilim öğrenme (ATBÖ) yaklaşımının kullanıldığı sınıflarda argümantasyon ve soru yapılarının incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 37 (164),317-330.
- Karışan, D. (2011). *Fen bilgisi öğretmene adaylarının iklim değişiminin dünyamıza etkileri konusundaki yazılı argümantasyon yeteneklerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Kaya, O. N. & Kılıç, Z. (2008). Etkin bir fen öğretimi için tartışmacı söylev. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(9), 89-100.
- Kuhn, D. (2010). Teaching and Learning Science as Argument. *Science Education*, Vol. 94, 810-824.
- Kutluca, A. Y. (2012). *Fen ve teknoloji öğretmen adaylarının klonlamaya ilişkin bilimsel ve sosyobilimsel argümantasyon kalitelerinin alan bilgisi yönünden incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Küçük, H. & Aycan, H. Ş. (2014). 2007-2012 yılları arasında bilimsel tartışma üzerine gerçekleştirilmiş açık erişim araştırmaların bir incelemesi. *Muğla Sıtkı Kocaman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1).
- Patton, M. Q. (2014) *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri*, (3. Baskıdan Çeviri) (Çeviri edt: M. BÜTÜN, S.B. DEMİR) Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

- Oğuz, S. & Demir, F. B. (2016a). Argümantasyon tekniğiyle sosyal bilgiler öğretimi. Sever, R. Aydın, M. Koçoğlu, E. (Ed.). Alternatif yaklaşımlarla sosyal bilgiler eğitimi, (255-286), Ankara: Pegem A.
- Oğuz, S. & Demir, F. B. (2016b). Sosyal bilgiler öğretim programının ve ders kitabının Toulmin argüman modeline göre değerlendirilmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16 (USBES Özel Sayı II), 1572-1602.
- Özkara, D. (2011). *Basınç konusunun sekizinci sınıf öğrencilerine bilimsel argümantasyona dayalı etkinlikler ile öğretilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adıyaman Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Adıyaman.
- Özdemir, O. (2015). Sınıf öğretmen adaylarının kalıtsal benzerlik ve farklılıklarla ilgili argümanları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38, 143-155.
- Öztürk, M. (2013). *Argümantasyon kavramsal anlamaya, tartışmacı tutum ve özyeterlik inancına etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Pamukkale.
- Sadler, T. D. (2006). Promoting discourse and argumentation in science teacher education. *Journal of Science Teacher Education*, Vol. 17, 323-346.
- Tümay, H. & Köseoğlu, F. (2010). Bilimde argümantasyona odaklanan etkinliklerle kimya öğretmen adaylarının bilimin doğası hakkındaki anlayışlarını geliştirme, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(3), 859-876.
- Tonus, F. (2012). *Argümantasyona dayalı öğretimin ilköğretim öğrencilerinin eleştirel düşünme ve karar verme becerileri üzerine etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Torun, F. (2016). *Sosyal bilgiler dersinde argümantasyon temelli öğretim ve karar verme becerisi arasındaki ilişki düzeyi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Torun, F. & Şahin, S. (2016). Argümantasyon temelli sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin argüman düzeylerinin belirlenmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 41(186), 233-251.
- Toulmin, S. (2003). *The Uses of argument*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Verheij, B. (2005). Evaluating arguments based on toulmin's scheme. *Vol. 19*: 347-371.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, H. E. (2013). *Sınıf ortamında argümantasyona dayalı öğrenme ortamının değerlendirilmesi: Deneyimli kimya öğretmenleri ile kimya öğretmen adaylarına ilişkin durum çalışması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.
- Yeşildağ- Hasançebi, F. & Günel, M. (2013). Argümantasyon tabanlı bilim öğrenme yaklaşımının dezavantajlı öğrencilerin fen bilgisi başarılarına etkisi. *Elementary Education Online*, 12(4), 1056-1073.
- Zohar, A. Ve Nemet, F. (2002). Fostering students' knowledge and argumentation skills through dilemmas in human genetics. *Journal of Research in Science Teaching*, 39(1), 35-62.

Sönmez, Ö.F. (2014). Atasözlerinin Sosyal Bilgiler programındaki değerler açısından incelenmesi. *Journal of World of Turks*, 6 (2), 101-115.